

Handläggare: Kjell O Jansson
Tfn: 08 508 14 542

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

På den assistansberättigades uppdrag

- svar på remiss.

Förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande åberopas som svar till kommunstyrelsen.

Ulla Thorslund
Stadsdelsdirektör

Ingrid Friberg
Chef hemtjänst och utföraravdelning
funktionshindrade

Sammanfattning

Assistanskommittén, som är en parlamentarisk kommitté har presenterat delbetänkandet "På den assistansberättigades uppdrag. Assistanskommittén har i uppdrag av regeringen att göra en bred översyn av personlig assistans. Uppdraget ska slutföras senast i mars 2007. I delbetänkandet presenteras förslag om en tydligare och mer aktiv tillsyn av verksamheter med personlig assistans samt en ökad uppföljning och kontroll av vad den statliga assistanssättningen används till. Assistanskommitténs syfte är att genom förslagen kvalitetssäkra resursanvändandet. Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag.

Ärendets beredning

Ärendet inkom 2006-02-03 för besvarande senast den 31 mars.

Ärendet är även remitterat till Bromma och Vantör stadsdelsförvaltningar samt socialtjänstnämnden och kommunstyrelsens handikappråd.

Bakgrund och utredningsdirektiv

Assistanskommittén, som är en parlamentarisk kommitté har i oktober 2005 presenterat delbetänkande ”På den assistansberättigades uppdrag” med undertiteln – God kvalitet i personlig assistans – ändamålsenlig användning av assistansersättning, SOU 2005:100.

Assistanskommittén har i uppdrag av regeringen att göra en bred översyn av personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS) för vissa personer med funktionshinder. Enligt direktiven ska kommittén använda utredningstiden så att det första delbetänkandet ägnas åt vilka krav som skall ställas på dem som, på de assistansberättigades uppdrag, anordnar personlig assistans.

Frågor om behovsbedömning, personkrets, kostnadsutveckling, finansiering, huvudmannaskap och förhållande till andra instanser m.m. återstår att behandla under det fortsatta arbetet. Assistanskommitténs samlade uppdrag ska slutföras senast den 31 mars 2007.

Remissen i sammanfattning

I delbetänkandet presenteras förslag om en tydligare och mer aktiv tillsyn av verksamheter med personlig assistans samt en ökad uppföljning och kontroll av vad den statliga assistansersättningen används till.

Kostnaden är idag över 15 miljarder och staten står för ca 10 miljarder och kommunerna ca 5 miljarder för den personliga assistansen. Personkretsen har utökats och antalet timmar per individ har ökat. Ursprungligen var insatsen ca 40 tim. Nu är den ca 100 tim. En förklaring till kostnadsökning är att det fanns ett uppdämt behov, som inte gick att räkna ut.

Kommunen och staten är huvudmän för insatsen personlig assistans. Kommunen fattar beslut enligt LSS och staten, genom Försäkringskassan, enligt LASS. För personlig assistans som innebär att den assistansberättigade behöver hjälp med de grundläggande behoven i genomsnitt högst 20 timmar per vecka har kommunen hela det ekonomiska ansvaret. Om de grundläggande behoven i genomsnitt överstiger 20 timmar per vecka har man rätt att få statlig assistansersättning. Även vid dessa beslut har kommunen ekonomiskt ansvar för de 20 första timmarna.

Huvudmännen är skyldiga att bevilja den assistansberättigade personen det stöd som föreskrivs i lagen.

Den assistansberättigade kan välja mellan att låta assistansen organiseras av sin kommun, ett kooperativ eller annan enskild verksamhet, t.ex. ett företag alternativt att själv vara arbetsgivare för sina assistenter. Mer än hälften väljer i dag kommunen som anordnare. Övriga väljer företag, kooperativ eller att själv vara arbetsgivare för sina assistenter. Den andel som väljer företag har ökat under senare år. Många privata anordnare tar sig inte an brukare med tunga och stora vårdbehov. Detta innebär att kommunen i dessa fall blir anordnare.

Utgångspunkten för dagens system är att den enskilde ska ha så stort självbestämmande som möjligt över sin assistans och den enskilde har en nyckelroll i kontrollen över hur assistansen utförs. De som beviljats personlig assistans ska ha nära till det vardagsliv, som vi andra har. Assistanskommitténs kartläggning visar att bestämmande och inflytande fungerar bäst i kooperativen, därefter kommer privata anordnare och sämst hos kommunala anordnare.

Med utgångspunkt från genomförda kartläggningar föreslår Assistanskommittén i delbetänkandet följande:

- Skärp uppföljningen och kontrollen av vad assistansersättningen används till.
- Ställ alla som anordnar personlig assistans under tillsyn. Tillsynen omfattar social tillsyn, tillsyn av arbetsmiljön samt uppföljning och kontroll av assistansersättning.
- Alla företag och kooperativ som anordnar assistans ska ha tillstånd från länsstyrelsen. Samtliga anordnare skall ha tillstånd, med undantag för kommuner och assistansberättigade som är arbetsgivare för sina assistenter. Vid särskilda fall skall en anordnare, på uppdrag av den assistansberättigade, ha möjlighet att låta annan utan tillstånd utföra assistans.
- Länsstyrelserna får tillsyn över alla som anordnar personlig assistans.
- Det ska alltid finnas ett avtal mellan den assistansberättigade och dennes anordnare som reglerar förutsättningarna för assistansen.
- Genom en lagändring ska bli förbjudet att använda ersättning för personlig assistans till annat än kostnader för just detta.
- Minst 85 procent av den assistansersättning som en anordnare fått utbetald ska användas till löner för personliga assistenter eller betalas tillbaka.
- De kostnader som inte avser löner skall enligt ändring i LASS - förordningen redovisas i form av kostnadsslag: assistansomkostnader, utbildningsomkostnader, arbetsmiljö- och personalomkostnader, sparad assistansersättning samt administration. Kostnaderna inom dessa

kostnadslag får sammanlagt inte överstiga 15 procent av assistansersättningen. Samtliga dessa kostnader får inte avse kostnadslaget administration.

- Assistansersättning skall betalas ut till den eller de assistansanordnare som den assistansberättigade begär och som uppfyller kraven för att kunna vara betalningsmottagare
- Anordnaren skall till Försäkringskassan redovisa förhållandet mellan lämnad assistans och beviljat antal timmar. Principerna för den månatliga redovisningen av i vilken omfattning en assistansberättigad använt assistanstimmar ändras inte. Den slutliga avräkningen sker en gång om året. Assistansanordnaren skall också redovisa hur assistansersättning använts, både när det gäller ersättning som betalats ut med schablon och med förhöjt belopp.
- Assistansersättning skall beviljas för en tidsperiod om längst ett år.
- Sanktioner
  - Försäkringskassan skall genom ändringar i LASS få möjlighet att återkräva den del av assistansersättningen som anordnaren inte använt till kostnader för personlig assistans.
  - Försäkringskassan skall i vissa andra situationer kunna besluta om att inte betala ut assistansersättning till en enskild anordnare, som den assistansberättigade angivit, eller till en assistansberättigad som är arbetsgivare för sina personliga assistenter.
  - Om den assistansberättigade inte anger någon annan anordnare som betalningsmottagare skall Försäkringskassan få besluta att betala ut assistansersättningen till den assistansberättigades kommun. Inför beslut om att betala ut assistansersättning till en annan anordnare än den som den assistansberättigade angivit skall Försäkringskassan tillgodose att den assistansberättigades rättigheter tas till vara och informera länsstyrelsen om hur detta har skett.
- Kommunerna skall genom en ändring i LSS-förordningen få samma möjligheter som Försäkringskassan till återkrav och beslut om att betala ut assistansersättning till en annan anordnare än den som den assistansberättigade angivit.

Förvaltningens synpunkter

Assistanskommittén gör en förtjänstfull belysning av assistansen idag. Assistanskommitténs syfte är att genom förslagen kvalitetssäkra resursanvändandet. Rätten till personlig assistans, som nu funnits i tio år, har inneburit ökad livskvalitet för många personer med funktionshinder

Förvaltningen anser i likhet med kommittén att det är viktigt att grundambitionerna i assistansreformen, som är en rättighetslagstiftning, ligger fast. Självbestämmande är ytterst betydelsefullt och det är den assistansberättigade själv som avgör vad som är kvalitet. Ett problem i sammanhanget är att brukaren inte alltid har förmåga att uttrycka sina önskemål.

Förvaltningen är positiv till att åtgärder vidtas som säkrar resursanvändningen och säkrar kvaliteten i verksamheten. Förslagen innebär skärpt uppföljning och kontroll av vad assistansersättningen används till.

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag om:

- tillstånd från länsstyrelsen för anordnare av assistans,
- förbättrad tillsyn av anordnare,
- avtal mellan assistansberättigad och anordnare,
- användandet av ersättning för personlig assistans till annat än kostnader för detta,
- att minst 85 % av assistansersättningen som en anordnare fått utbetald ska användas till löner för personliga assistenter eller betalas tillbaka samt att resterande kostnader inte får överstiga 15 % av assistansersättningen.

Förvaltningen anser i likhet med Assistanskommittén att det är viktigt för assistansreformens trovärdighet att assistansersättning används till rätt ändamål och att det tillskapas en tydlig och aktiv tillsyn inom området. Utredningen visar att det finns oklarheter i tillsynen, främst av företag och kooperativ och att Försäkringskassan med dagens lagstiftning i praktiken ofta saknar möjlighet att ingripa när assistansersättning används till annat än kostnader för personlig assistans.

Förvaltningen anser det väsentligt att uppföljningen och kontrollen bidrar till likvärdiga villkor för assistansanordnarna. De anordnare som tar ett stort ansvar för arbetsmiljö, fortbildning och olika kvalitetskrav i assistansen skall inte missgynnas i förhållande till dem som är mindre seriösa. Samtidigt är det viktigt att uppföljningen och kontrollen inte leder till att andra negativa effekter för den personliga assistansen uppstår.

De flesta anordnare skriver avtal med assistansberättigade, men innehållet i avtalen varierar. Vissa assistansberättigade kan t.ex. bindas till en viss anordnare under lång tid. Enligt förvaltningens mening bör kravet på avtal bidra till förbättrade uppföljnings- och tillsynsmöjligheter och jämförbarheten öka mellan olika anordnare.

Förvaltningen är positiv till och uppfattar det som en förenkling av redovisningen att anordnaren skall redovisa lönekostnaderna för personliga assistenter kollektivt för samtliga assistansanvändare och att redovisningen görs en gång per år i samband med övrig redovisning.

Kommunen kommer att vara skyldig att erbjuda personlig assistans.

Kommunen har ett basansvar (prop.1992/93:159) för assistansen som innebär att kommunen är skyldig att på den enskildes begäran gripa in om assistenten hos en annan anordnare inte kan utföra arbetet på grund av sjukdom eller annan orsak.

Kommunen har därmed kostnader för bl.a. sjuklöneersättning till enskilda assistansanordnare. Förvaltningen uppfattar inte att basansvaret är problemfritt och att kommunens ansvar för sjuklöneersättning kan uppfattas som en övervältring av kostnader på kommunen. Utredningen är medveten om problemet och återkommer till dessa frågor i slutbetänkandet.

Sammanfattningsvis tillstyrker förvaltningen förslaget.

Bilaga

Remisshandlingar